

Mihail Şişkin

S C R I S O R A R

Deschid *Gazeta de seară* de ieri și acolo scrie despre noi doi.

Scrie că la început va fi din nou cuvântul. Dar, deocamdată, la școală li se bagă în cap copiilor, tot pe stil vechi, că mai întâi a fost o explozie mare și tot ce a existat s-a împrăștiat în toate părțile.

Și cum că toate ar fi existat dinainte de explozie — și cuvintele încă nespuse, și toate galaxiile văzute și nevăzute. Tot așa, în nisip trăiește viitoarea sticlă și firele de nisip sunt, iată, semințele acestei ferestre dincolo de care tocmai a trecut în fugă un băiețel cu o minge băgată sub tricou.

A fost așa, o concentrare de căldură și de lumină.

Și ca dimensiuni, cămăruța asta, fără ferestre și fără uși, plină de oameni, ne spun oamenii de știință, era cam ca o minge de fotbal. Sau ca un pepene. Iar noi eram niște semințe în interiorul lui. Și, uite, totul s-a copt acolo și, după ce s-a umflat, a pocnit pe dinăuntru.

Arheopepenele a plesnit.

Semințele au zburat care încotro și au făcut rădăcini.

O sămânță a dat un lăstar și lăstarul a devenit copacul nostru, iar umbra ramurilor lui alunecă pe pervaz.

O alta a devenit amintirea unei fetițe care voia să fie băiat — în copilărie, la un bal mascat, a fost costumată în Motanul încălțat și toți voiau s-o tragă de coadă iar, în cele din urmă, i-au rupt-o, de-a trebuit să meargă așa, cu coada în mână.

Cea de-a treia sămânță s-a spart acum mulți ani și a devenit un tânăr căruia îi plăcea când îl scărpinam pe spinare și ura minciuna, mai ales când toți încercau să-l convingă de la toate tribunalele că nu există moarte, că toate cuvintele scrise sunt un fel de tramvai ce te duce în nemurire.

Conform horoscopului druzilor, el era Morcov.

Înainte de a-și arde jurnalul și toate manuscrisele, el a scris o ultimă frază, îngrozitor de ridicolă: „Harul m-a părăsit“ — am apucat să citesc asta înainte ca tu să-mi smulgi caietul din mână.

Stăteam lângă foc și ne acopeream fețele cu palmele, privind-ne oasele degetelor care se conturau prin țesutul roșu translucid. De sus cădeau fulgi de cenușă — paginile arse, calde.

Da, era cât pe ce să uit, într-o zi însă tot ce e important se încheagă din nou.

Vova-Morkovka, pe unde ești tu acum ?

Și ce pot să-ți povestesc de pe-aici ? Julie-prostuța se tot chinuie, îi tot trimite lui scrisori, iar Saint-Preux ăsta cu inima crudă scapă cu niște epistole glumețe, uneori în versuri, rimând scrumbii cu pustii, muniție cu apariție, beția rondei cu surâsul Giocondei (apropo, tu ai înțeles de ce zâmbește ea ?, cred că eu am înțeles), buric cu puternic.

Dragul meu !

De ce ai făcut asta ?

A rămas numai să-mi aleg războiul. Dar, se înțelege, nu asta e problema. Zis și făcut, și ce nu fac ele, regatele prietene, ca să-i ia bunul unei țări neînvinse, cât ai deschide tu ziarul, că îi și iau în baionete pe prunci și siluiesc bătrânele. Nu știu de ce îți pare așa de rău că a fost ucis nevinovatul țarevici în costum de marinar. Femeile, bătrânii și copiii sunt trecuți oarecum în tăcere pe lista pierderilor, dar aici e vorba de costumul de marinar.

Soloul unui ajutor de băgător de seamă, deasupra negurii clopotelor, patria-mamă te cheamă.

Ne-au chemat la centrul de recrutare: fiecare are nevoie de Austerlitzul său!

Dacă trebuie, are nevoie de el.

Doctorul de la comisia medicală — un craniu uriaș, chel, cu denivelări — m-a privit cu atenție în ochi. A spus:

— Tu îi disprețuiești pe toți. Știi, și eu am fost așa. Aveam tot atât cât ai și tu, când am făcut prima practică în spital. Și, a fost adus odată la noi un om al străzii călcat de o mașină. Încă mai trăia, dar fusese rănit îngrozitor. Nu ne-am dat prea mult silința. Se vedea că nimeni nu are nevoie de bătrân și că nimeni n-o să vină după el. Putoare, mizerie, păduchi, puroi. De fapt, l-am tras mai la o parte, să nu murdărească ceva. Oricum urma să moară. Iar eu, după aceea, trebuia să strâng, să spăl și să trimit cadavrul la morgă. Toți au plecat, m-au lăsat singur. Am ieșit să trag un fum și mi-am zis — de ce trebuie să fac eu asta? Ce e pentru mine bătrânul ăsta? De ce e nevoie de el? Cât am fumat eu așa, ăla și-a dat duhul. Și uite-așa am șters eu sângele, puroiul, cât de cât, pentru a-l trimite cât mai repede la camera frigorifică. Și, la un moment dat, mi-a trecut prin cap că poate e și el tatăl cuiva. Am adus un lighenaș cu

apă fierbinte, am început să-l spăl. Un trup bătrân, părăsit, amar. Nimeni nu l-a mângâiat de ani buni. Și uite, îi spăl picioarele, are degetele îngrozitor de strâmbe, iar unghiile aproape că nici nu mai există — toate au fost mâncate de o ciupercă. Îi șterg cu buretele toate rănilor, cicatricile și vorbesc încetișor cu el: ei, taică, viață tare grea ai mai avut, nu? E greu când nimeni nu te iubește. Și cum mai e și asta, ca la vârsta ta să hoinărești pe străzi ca un câine de pripas? Ei, dar acum totul s-a terminat. Odihnește-te! Acum totul e bine. Nu te doare nimic, nimeni nu te alungă. Și uite-așa l-am spălat și am tot discutat. Nu știu dacă asta l-a ajutat pe el în moarte, dar pe mine m-a ajutat în viață.

Sașenka mea!

Volodenka!

Privesc amurgul. Și mă gândesc: ce-ar fi dacă și tu, chiar în clipa aceasta, ai privi acest amurg? Asta ar însemna că îl privesc amândoi.

E atâta liniște în jur.

Și cum e cerul!

Uite socul, și el privește lumea din jur.

În asemenea clipe, ți se pare că și copacii înțeleg tot, numai că nu pot vorbi, exact așa, ca noi.

Și deodată simți foarte acut că, de fapt, gândurile și cuvintele sunt făcute din aceeași esență ca vâlvătaia asta a amurgului, sau că sunt aceeași vâlvătaie, însă reflectată chiar în balta aceea, sau ca mâna mea cu degetul bandajat. Tare aș vrea să fi văzut și tu astea acum!

Îți imaginezi, am luat cuțitul de pâine și am fost așa de isteată să-mi tai degetul până la unghie. L-am bandajat eu cumva, iar mai apoi am desenat pe bandaj doi ochi, un nas. A ieșit un fel de Degetica. Și toată seara am stat de vorbă cu ea despre tine.

Am recitat prima ta carte poștală. Da! Da! Da! Chiar așa! Totul rimează! Privește în jur! Toate sunt rime! Uite, aceasta este lumea vizibilă, iar aceasta, dacă închizi ochii, e cea invizibilă. Uite limbile ceasului, și uite o rimă pentru ele, strombus¹, care a ajuns în lumea asta o scrumieră. Uite pinul care coase cerul cu creanga lui, și uite, pe poliță e o plantă medicinală folositoare prin aceea că te scapă de gaze. Acesta este degetul meu bandajat, acum, probabil, o să-mi rămână pentru totdeauna o cicatrice, iar rima lui e tot degetul meu, dar înainte de a mă naște eu și atunci când eu n-o să mai fiu, ceea ce, probabil, e totuna. Totul rimează cu tot pe lumea asta. Rimele acestea leagă lumea, o prind ca niște ace înfipite într-o pălărie, să n-o ia vântul.

Și lucrul cel mai uimitor e că rimele acestea au existat mereu, de la origini, ele nu trebuie să fie inventate, așa cum e imposibil să inventezi cel mai simplu țânțar sau norul acesta din clasa celor de cursă lungă. Îți dai seama, n-ai nevoie de nici cea mai mică imaginație pentru a inventa lucrurile cele mai simple!

Cine a scris despre oamenii însetați de fericire? Ce bine a spus! Doar și eu sunt însetată de fericire.

Și am mai observat că îți repet gesturile. Vorbesc cu cuvintele tale. Privesc cu ochii tăi. Gândesc ca tine. Scriu ca tine.

Tot timpul îmi amintesc de vara noastră.

De studiile noastre matinale în ulei, pe chiflele rumenite.

¹ Specie mare de moluște, cu cochilii foarte frumoase.

Mai ții minte masa noastră de sub liliac, acoperită cu mușamaua pe care e un triunghi cenușiu — urma fierului de călcat fierbinte?

Dar uite, asta nu-ți mai poți aduce aminte, asta e numai a mea: dimineața ai mers prin iarbă și în soare parcă ai lăsat o urmă strălucitoare.

Și mirosurile din grădină! Așa de dense, de compacte, plutind în aer exact ca o suspensie. Tocmai bune să le torni în ceașca de ceai, în loc de esență.

Și totul în jur se gândește la un singur lucru — pur și simplu mergi pe un câmp sau prin pădure și oricine vrea să polenizeze, să fecundeze. Toate șosetele sunt pline de semințele ierbi.

Dar mai ții minte, am găsit pe câmp un iepure cu picioarele tăiate de o coasă.

Niște vaci cu ochi căprui.

Pe alee niște măslina de capră.

Iazul nostru tulbure pe fund, o zeamă înfloritoare plină de ouă de broască. Crapii împung cerul. Ieși din apă și-ți dai jos algele.

M-am întins să mă bronzez, mi-am acoperit fața cu tricoul, vântul foșnește ca un cearșaf apretat. Și deodată simt că mă gâdilă ceva pe buric — deschid ochii și tu, într-un fir subțire, îmi presari din pumn nisip pe burtă.

Mergem acasă, iar vântul pune la încercare copacii și pe noi, să vadă dacă-i ținem piept.

Culegem mere căzute — primele, acrișoare, pentru complot — și aruncăm unul în celălalt cu cele stricate.

Pădurea se vede crenelată în lumina amurgului.

Iar în toiul nopții ne trezește cursa de șoareci, care pocnește.

””

Începutul acestui roman [...] este de o frumusețe care îți taie răsuflarea. Am putea crede că citim corespondența dintre Virginia Woolf și Robert Musil.

L E F I G A R O

””

În timp ce autori precum Sorokin sau Pelevin distrug în mod voit tradiții scriitoricești existente, Șișkin urmărește să-și însușească și să dezvolte tradiția literară. El compară istoria literaturii ruse cu un copac al cărui trunchi crește din traducerea slavonă a Bibliei, trece prin cronicile Evului Mediu și ajunge până la marile romane ale lui Turgheniev, Dostoievski și Tolstoi, formând o coroană ce se ramifică în secolul XX. Autori precum Platonov reprezintă astfel crengile geniale, dar neproductive. Șișkin își stabilește modelele literare în operele lui Cehov, Bunin, Nabokov și Sașa Sokolov.

N E U E Z Ü R C H E R Z E I T U N G

””

Mereu se va găsi un om care [...] va condamna lumea la trăirea infinită, ciclică a aceleiași vieți, la înviere și la moarte și din nou la înviere. [...] Omul acesta se numește Mihail Șișkin, el trăiește în Elveția și, evitând limba nouă, scrie în rusă așa cum nimeni din Rusia nu mai scrie. Nu e uimitor că e comparat cu Sașa Sokolov și cu Nabokov. E uimitor că i se dau premii.

J U R N A L N Î I Z A L

B Y B L O S

C U R T E A V E C H E

Pentru a comanda online sau pentru lista completă a titlurilor publicate la Curtea Veche, vizitează www.curteaveche.ro

începi să afli

ISBN 978-606-588-336-9

9 786065 883369